

TEMATSKI SKLOP 4

S. Kosovel: Rdeča raketa, C. Kosmač: Gosenica; F. Bevk: Kaplan Martin Čedermac; H. Heine: Ko ti pogledam v oči; Hafis: Ko se nekoč bo moje srce

CILJI

Funkcionalni BRANJE

- Učenci zaznavajo ritem pesmi in razumejo povezavo s sporočilnostjo,
- opazujejo likovno podobo besedila,
- prepoznavajo črtico kot kratko, večidel impresionistično pripoved,
- prepoznavajo značilnosti pripovedne zgradbe,
- razčlenjujejo dogajanje na dogajalne enote,
- razumejo razliko med analitično in sintetično zgradbo (Mali princ),
- ločijo avtorja in pripovedovalca,
- prepoznavajo lirskega izpovedovalca (izenačitev zunanjega in notranjega prostora in časa; 1. os. sedanjik).

POSLUŠANJE IN GLEDANJE

- Učenci zaznavajo in doživljajo zvočnost pesmi,
- opažajo ponavljanje glasov in zvočno slikanje,
- razvijajo občutek za zven besede v zvezi z vsebino.

GOVORJENJE

- Učenci ustvarjalno interpretativno berejo pesem,
- razvijajo sposobnost za identifikacijo, najdejo osebo, s katero se poistovetijo,
- vrednotijo motive za ravnanje književnih oseb,
- razvijajo sposobnost za doživljanje in razumevanje besedilne stvarnosti,
- spoznavajo književne zvrsti in vrste,
- govorno obnavljajo prebrano besedilo,
- izmislijo si pripoved s sintetično dogajalno zgradbo,
- izmislijo si pripoved z analitično dogajalno zgradbo.

PISANJE

- Učenci tvorijo pisne izdelke, v katerih pojasnjujejo, zakaj književne osebe kaj storijo,
- pojasnjujejo motive za ravnanje književnih oseb,
- tvorijo nove književne prostore,
- pisno obnavljajo zgodbo književnega besedila,
- pišejo črtico,
- tvorijo lastna besedila z analitično ali sintetično zgradbo,
- iz časopisa oblikujejo pesem lepljenko oz. Kons.

Izobraževalni

Učenci poznajo pojme:

- kitica,
- prosti verz, konstruktivizem, likovna pesem,
- zunanja, notranja zgradba,
- motivacija (psihološka, sociološka),
- književna oseba, čas, prostor, dogajanje,

- zgodba, analitična in sintetična zgradba,
- črtica,
- obdobje med vojnama in NOB.

1. Srečko Kosovel: Rdeča raketa

VIR: SIB, 132

1. Uvodna motivacija

Naslonite se nazaj, sprostiti se, zaprite oči. Predstavljajte si, da poslušate glasbo, vživite se v njo. V mislih dajte bolj na glas, ob tem si predstavljajte sliko ...

Utišajte glasbo, odprite oči. Katere barve ste videli? (Pričakovano: rdečo, modro, zeleno.)

Simboli: kaj so, kje jih opazijo, kaj simbolizira npr. golob, rdeča barva ...

Razgovor.

2. Najava besedila

Srečko Kosovel, slovenski pesnik, ki je doživel samo 22 let, je v svojih pesmih uporabil veliko simbolov. Zato je branje njegovih pesmi pravi izziv. Pred nami bo vzletela rdeča raketa. Poletite z njo.

3. Branje besedila

Učenci najprej sami tiho preberejo pesem. Čustveni premor. Nato berejo na glas.

Ob poslušanju razmišljajo o vsebini, o simbolih.

4. Analiza besedila

Razgovor, razlaga simbolov. Iskanje vzrokov za rdečo barvo. Povezava rakete z življenjem.

Iskanje barv v pesmi. (oranžno – ogenj, gori; črna – ogenj, raketa ugasne).

Povezava s Kosovelovim življenjem, kako mlad je umrl, kako je zbolel, kako je preživel »bolezensko« življenje.

Ponovno doživljanje pesemskega besedila. Pesem preberejo sami ter razmislijo o sporočilnosti. Ponovni razgovor.

5. Ustvarjalne naloge

SIB, 133: narišite plakat na osnovi pesmi.

6. Nadgradnja

Učenci si ogledajo še KONS 5. Ugotovijo, da je v pesmi veliko matematičnih simbolov.

Pregled literarnoteoretične definicije: SIMBOL, RAZVOJ METAFOR (SIB, 133).

V razredni knjižnici ter na medmrežju učenci iščejo podatke o Srečku Kosovelu, njegovem delu ter si povzetek zapišejo v zvezek.

Spoznajo tudi Kosovelove lepljenke.

7. Domača naloga

Ustvari svojo lepljeno pesem.

2. Ciril Kosmač: Gosenica

VIR: SIB, 101

1. Uvodna motivacija

Ponovitev sporočila Rdeče rakete. Predstavitev lepljenk. Priprava razredne razstave. Razgovor o življenju in ujetništvu. Pripovedovanje o poznanih dogodkih (zapori, odvisniki, politični zapori).

Kako pomembno je, da ima človek tudi v ujetništvu vsaj drobec nečesa, kar ga povezuje z zunanjim svetom, kar mu daje upanje, da bo morda nekoč le postal svoboden.

2. Najava besedila

Ciril Kosmač v noveli Gosenica na svojevrsten način opisuje doživljanje mladega političnega ujetnika v rimskih zaporih.

3. Poslušanje odlomka

Čustveni premor.

4. Razčlemba besedila, vsebina

Razgovor/obnavljanje s pomočjo vprašanj v berilu.

Vživljanje v prostor in čas (MPP: ZGO).

Dilema: bojazen za liste ali za gosenico. Kaj je pomembnejše?

Razgovor, razmišljanje, izražanje mnenj.

Simbolika: mladika – gosenica.

5. Priklic

Učenci ponovijo o značilnostih:

- novele,
- opisa,
- orisa,
- oznake,
- pripovedi,
- dvogovora,
- simbola.

6. Ustvarjalne naloge

Učenci izbirajo med pismom, dnevniškim zapisom ali odo (SIB, 103, 104). Za ilustracijo jim preberem dnevniški zapis:

Rim, 23. 3. 1930

Dragi Pepino!

Av, še vedno me vse boli. V viharju me je odneslo s predzadnjega lista mladike pred zaporom Regina Coeli.

Pravzaprav še sreča, saj me je nek čudak kar naprej opazoval skozi zamreženo okno neke celice.

Pa ne samo opazoval. Tudi kričal je name, naj se odstranim z veje.

No, vihar je svoje naredil. Sedaj spravljam v red svoje kolobarjasto telo. Saj veš, še malo pa bo prišlo do preobrazbe.

Dovolj za danes. Adijo! Se slišiva, ko bom metulj.

Gosenica

7. Domače delo

Kdo je bil Ciril Kosmač? Odgovor poišči v šolski knjižnici ali na medmrežju.

3. France Bevk: Kaplan Martin Čedermac

VIR: SIB, 105

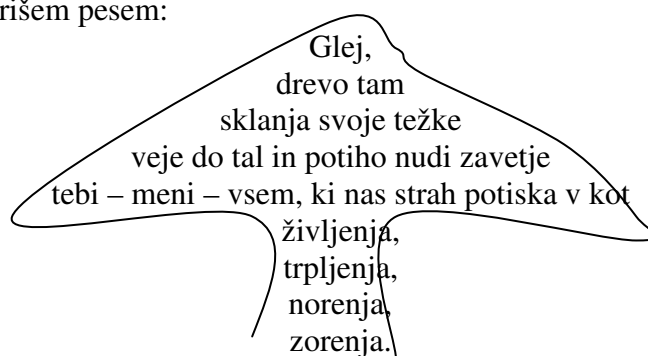
Predlog priprave je v Priročniku za učitelje.

4. H. Heine: Ko ti pogledam v oči

VIR: SIB, 121

1. Uvodna motivacija

Na tablo napišem/narišem pesem:

Kaj želim povedati s sliko/besedilom? Razgovor.

Kako lahko človek izraža svoje misli, razpoloženja? (Z besedo, sliko, fotografijo, lahko pa tudi s kombiniranjem naštetih elementov.)

Tako lahko nastane likovna oziroma vizualna pesem, s katero poskuša ustvarjalec z nebesednimi znaki izraziti več kot z besedami.

2. Najava besedila

Heinrich Heine, nemški pesnik, ki je ustvarjal v dobi romantike, nam je zastavil pravo geografsko uganko z naslovom Ko ti pogledam v oči. Pa poglejte v oči karti na strani 121.

3. »branje« besedila

Preberite karto/pesem. Kaj vidite v karti/zemljevidu?

Razgovor. Preberemo zapis pesmi na str. 121 (rob).

4. Analiza besedila, vsebina

Učenci odgovarjajo na vprašanja SIB, 121.

5. Oblika pesmi

Določimo ritem prvima dvema verzoma:

Ko ti pogledam v oči,
U U - U U -
bridkost se moja izgubi.
U - U - U - U U

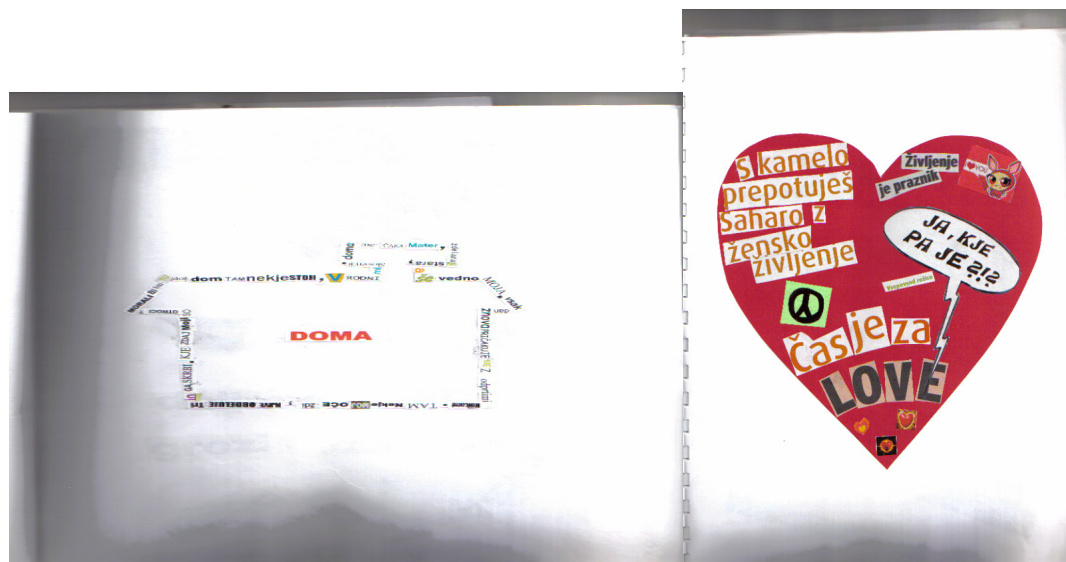
Sklep: Gre za jamb.

Kako je s kitico, verzi?

Sklep: v likovni pesmi ne moremo določiti ritma, rime, verzov in kitice. Besede poudarjajo slikovno podobo in obratno. Besede in slika tvorijo sporočilo pesmi.

6. Ustvarjalna naloga.

Nariši/zapiši likovno pesem. Lahko se lotiš tudi lepljenke po vzoru Srečka Kosovela.

5. Hafis: Ko se nekoč bo moje srce

VIR: SIB, 146

1. Uvodna motivacija, ponovitev književnih pojmov

Na tablo zapišem frazeme iz SIB: *srce mu je pokalo, namesto srca ima kamen, srce mu za drugo bije, pritisnil jo je na srce, lažje mu je pri srcu, srce mu je padlo v hlače, dal/podaril ji je srce, ima vroče srce, izgubil je srce, srce mu gori zanjo.*

Navodilo: izberite si poljubni/-e frazem/-e ter ustvarite novelo, likovno pesem, razmišljajočo pesem, konstrukt, pesem z jambskim ritmom ...

Učenci ustvarjajo. Med delom skušajo razlagati pomene posameznih frazemov. Predstavijo svoje delo.

2. Branje besedila

Preberem Hafisovo pesem str. 146. Čustveni premor.

3. Razčlemba besedila, vsebina

Učenci pesem še enkrat preberejo. Odgovarjajo na vprašanja v SIB, 146.

Sklep: pesem je ljubezenska, brezkitična, kratka.

Čeprav je kratka, ima močno ljubezensko sporočilo.

4. Nadgradnja

SIB,147 – Literarnoteoretične definicije:

- Pesem sodi v orientalsko liriko, ta pa je oznaka za staro in srednjeveško liriko dežel Orienta, vzhodno od Sredozemskega morja. Po njej so se zgledovali številni evropski pesniki, npr. nemški pesnik Johann Wolfgang Goethe (Zahodno-vzhodni divan, 1819),

angleški pesnik George Byron in slovenski pisatelj Vladimir Bartol pa Ivo Svetina, Uroš Zupan.

5. Sinteza

Učenci berejo kratko ljubezensko poezijo (Novak, Štampe Žmavc, Hajam, Prevert).

Primerjajo s svojimi izdelki.

Za popestritev preberemo pesem Fracoisa Villona, Balada o pregovorih (148). Ponovimo o pojmu balada, razlagamo stalne besedne zveze.